

DRAGĀ
POEZIE

Ion Monoran s-a născut în 1953, în satul Petroman, județul Timiș. În 1971, în ultima clasă de liceu, este exmatriculat pentru tentativă de trecere frauduloasă a frontierei și exclus din Uniunea Tineretului Comunist. În 1976 debutează cu poemele „Prietenilor mei” și „Multă vreme” în revista *Forum studentesc*. Termină, în 1978, în regim seral, cursurile Liceului de Filologie-Istorie din Timișoara. În decembrie 1989, oprește tramvaiele în fața locuinței pastorului László Tökes și îndeamnă lumea să protesteze împotriva dictaturii. După o riguroasă selecție de autor, Ion Monoran finalizează în 1993 volumul *Locus pericundus*. Moare în același an, pe 2 decembrie, înainte de a-și vedea cartea tipărită. Acest volum avea să fie publicat în ianuarie 1994, la Editura Marineasa. În 1996 apare placheta *Ca un vagabond într-o flanelă roșie*. În 1999, Consiliul Local al Municipiului Timișoara îi acordă post-mortem titlul de Cetățean de onoare. În 2009 apare *Eu însumi*, care cuprinde poeme rămase în afara volumelor. *Dragă poezie* însumează cele trei volume apărute anterior. Festivalul Internațional de Poezie „Ion Monoran” a fost inițiat în anul 2019, la Timișoara, și a ajuns la cea de-a cincea ediție.

Ion Monoran

DRAGĂ POEZIE

Ediție îngrijită
de Viorel Marineasa

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Iuliana Glăvan
Coperta: Angela Rotaru
Macheta: Manuela Măxineanu, Radu Gârmacea
Corector: Georgeta-Anca Ionescu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la Master Print Super Offset

© HUMANITAS, 2023

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Monoran, Ion

Dragă poezie / Ion Monoran; ed. îngrij. de Viorel Marineasa. –

București: Humanitas, 2023

ISBN 978-973-50-8177-5

I. Marineasa, Viorel (ed.)

821.135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0723.684.194

Notă asupra ediției

Cartea de față reproduce volumele *Locus periucundus*, Editura Marineasa, Timișoara, 1994, *Ca un vagabond într-o flanelă roșie*, Editura Marineasa, 1996, și *Eu însumi*, Cartea Românească, București, 2009.

Locus periucundus este rezultatul selecției autorului, însumând poeme concepute între anii 1977 și 1989.

Ca un vagabond într-o flanelă roșie cuprinde texte scrise între 1972 și 1979 (eventual, 1980).

Poemele din *Eu însumi* au fost extrase și selectate din arhiva familiei de îngrijitorii de atunci ai ediției, Viorel Marineasa și Daniel Vighi, și structurate în trei cicluri. Primul cuprinde versuri din perioada de început, cea caracterizată printr-o *insurgență fără direcție*. Al doilea compactează poezii ce „conjugă atitudinea bacoviană cu nonșalanța rimbaldiană” (Mircea Bârsilă). În fine, a treia direcție marchează o desprindere de frenezia realului în favoarea unei refracții culturale menite să concilieze apetitul pentru real cu pulsațiile unui imaginar rafinat. Desigur, o linie fermă între cicluri ar fi greu de trasat.

Transcrierea s-a făcut respectând normele ortografice actuale.

Prima ediție a acestei cărți a apărut ca proiect al Bibliotecii Județene Timiș „Sorin Titel”, Brumar, Timișoara, 2013, editor Tudor Crețu.

„Bucuria ciudată a celor ce fac poezie în subsoluri“

Prefață de Viorel Marineasa

Anii '80 băteau la ușă, și în Timișoara cel puțin patru poeți scriau deja la nivelul generației care nu se arătase. Se numeau Petru Ilieșu, Ion Monoran, Adrian Derlea, Mircea Bârsilă. Ultimii trei s-au considerat – brav, agresiv, aproape naiv – întemeietorii monodersilismului. Toți aceștia, ca și Gheorghe Pruncuț, Rodian Constantinul (alias R. Vasilache, R. Pacabry etc.), veneau cu tenacitate la cenaclul „Pavel Dan“ al Casei de Cultură a Studenților (nici unul nu era student: Ilieșu și Bârsilă urmau să intre mai târziu la facultate, ceilalți erau muncitori sau, pur și simplu, nu aveau nici o ocupație), spre nemulțumirea celor ce-i supervizau activitatea, precum și a doamnelor care se ocupau de exclusivistul cenaclu „Hyperion“ de la Universitate, frecventat de studenți diligenți și curăței. Pentru paveldanistul Ion Monoran, de pildă, frustrările își extrăgeau seva de te miri unde. Era un proletar trăind în așa-zisa dictatură a proletariatului, degeaba se ocoșea zicând „eu tânăr fochist de încălzire centrală“, deoarece, după ce scrisese la Europa Liberă și după ce încercase să treacă fraudulos frontiera, i s-a impus statutul de marginal: „exmatriculat din liceu / lăcătuș cinci luni strungar alte zece / și-n armată descărcând vagoane cu var balastru / și cărămidă / după care seara la apel ni se spunea / pleava societății“. Nici cu poezia nu mergea prea bine: „Dau foc acestei pagini de revistă literară / contemporană / deoarece în ea ar fi trebuit să apărem noi: / M. Bârsilă, A. Derlea, R. Pacabry și I. Monoran / dar până la urmă / a ajuns mângălită / cu versurile unui poet consacrat“. Paradoxal (sau deloc paradoxal!), proletarul se opunea categoric „comandamentelor epocii“; de aceea o sfătuiă pe „draga poezie“ ca, dacă va veni la întâlnirea pe care i-o dă la cafeneaua TAROM, unde-și fac veacul și alții ca el, „să nu cumva să vii îmbrăcată cu vreuna / din rochiile proletcultismului ori în vreo bluziță stil poezie patriotică

contemporană / înflorată cu chipurile marilor voievozi ai neamului ori cu vreun sutien / gen articol de pe prima pagină a câte unei reviste literare în care o personalitate / septuagenară dă sfaturi tinerelor condeie cum se scrie o epopee națională“.

S-a ivit, până la urmă, un moment fast, dar și acesta, în dilatarea lui, a conținut numeroase contorsiuni. Un schimb de experiență cu cenaclul „Amfiteatru“, aflat sub oblăduirea organizației pe țară a studenților. De fapt, o modalitate de a constata, în folosul celor aflați aproape de forul tutelar, ce se mai întâmplă în teritoriu. Triumviratul sosit de la București – Mihai Tatulici, Dinu Flămând, M.N. Rusu – ne-a avertizat că, dacă nu avem poeți competitivi la Casă, aceștia vor fi rași la discuții. La lectură, bucureștenii urmau să prezinte o veritabilă artilerie grea: Magdalena Ghica/Magda Cârnecki, Domnița Petri, Patrel Berceanu. De la noi ne-am gândit să citească doi studenți și poetul-muncitor Ion Monoran. N-am pomenit nimănui de datul afară din Uniunea Tineretului Comunist, de ancheta Securității, de milităria pușcăriașă de la diribau (= zdroabă în construcții). Întâlnirea trebuia s-o conducă (om de sacrificiu!) Bârsilă, care apucase să-și prezinte poemele cu vreun an-doi înainte în capitală.

Să oprim un pic povestea, aducându-vă aminte că un fel de biblie pentru cenacliști era acea introducere în poezia americană scrisă de Serge Fauchereau și tradusă de Constantin Abăluță și Ștefan Stoenescu. (Cinstit vorbind, singurul care-i citea în original pe Pound, Ginsberg, Cummings, Frank O’Hara ș.a. era Petru Ilieșu.) Într-un text cu alură de program, Bârsilă pomenea de insurgență, lăsând să se înțeleagă că are în vedere atât felul în care ataci textul, cât și cum iei în posesie, cum îți asumi un anumit univers. Nu întâmplător se referea și la generația pierdută (Tonegaru, Caraion, Geo Dumitrescu) de la sfârșitul ultimului război mondial, atunci când poezia, ca și istoria, a fost silită să ia, la comandă, un curs nefiresc. La rândul său, Monoran era obsedat de „Maestrul ca și absent“, deși acesta părea să-și lase, te miri unde, amprenta: „Bidoane cu sulf – alcooluri bacoviene / rânjeau pe cerul gârbov. // Ici-colo eminovici“. În timp ce poezia oficială bâlbâia despre cum „Ștefan cel Mare / și Mihai Viteazul măcelăresc turcii în frunte cu Partidul“, el cântărește în ce măsură

va „reuși să spună lucrurilor pe nume“, asta după ce se va răfui cu redactorii și cu ideologii, „încărcându-i în bidoane ca pe șobolani“, ca să poată pronunța cu toată gura: „Mă simt pătruns de o bucurie ciudată / de fiecare dată când încarc gunoiul / în subsolul blocului la care maică-mea / de trei ani mătură și spală scările și geamurile“. Ca să faci așa ceva, nu-ți sunt de folos ritmurile trase la riglă ale poeziei festivistice, nici întorsăturile savante ale liricii detașate de mizeria cotidianului. De aceea trebuie mizat pe viteză, pe „vuietul centrifug al poemului / în toate direcțiile basculând forțe / ce-și schimbă natura“, iar, uneori, să nu te sfiești a pune în mișcare „sintaxa umezită“ pe care ai cules-o de pe „buzele încrețite de băutură“ ale cărușailor.

Reluăm. Până la lectura din acea duminică dimineață de la sfârșitul anilor '70 a fost seara-dezastru de sâmbătă. Casa (de Cultură a Studenților) a dat o masă pentru bucurășteni, la „Șari-neni“, fost bordel, devenit local onorabil. Monoran a venit montat. Spre stupoarea tuturor, s-a luat vehement de oaspeți, în special de Dinu Flămând, vinovat că scria poezie și că n-o scrie așa cum voia „Mono“. A doua zi, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, Monoran a apărut freș, în ținuta sa sărbătorească: sacou, cravată, blugi. A fost un triumf. Dinu Flămând avea să-i facă o prezentare entuziastă în pagina pe care i-a consacrat-o revista *Amfiteatru*. Un mic triumf, deoarece volumele importante, *Locus periucundus* și *Ca un vagabond într-o flanelă roșie*, i le-am publicat abia după ce el a murit.

LOCUS PERIUCUNDUS
1993

Veto!

Nu ne vom înghiți niciodată
sub epiderma sfâșiata a zilei
ascunși în avanposturi înșelătoare
îmbâcsiți de mirosul de gașcă al realității
când forțe neînduplecate prind a se roti
iar greața lentă a grijilor te silește să fii puternic
și să uiți de șişul din coaste de prietenii
din umbră pregătind arme să te doboare
viteză tu-mi ești dragă
vuietul centrifug al poemului
în toate direcțiile basculând forțe
ce-și schimbă natura și se îndreaptă spre fantasmе
ființe bastarde imagini tranzistorizate
și bineînțelele Maestrul dar ca și absent
și se evaporează-ntr-un fleac
păcat că ein' zvei drei pentru sept huit
dieci acum n-ar mai avea nici o șansă
eminovici sau delicatețea clasicului dada
cu vremea se îngălbenesc cu toții și devin
dragi și surzi (nici un cu-cu n-aud) voievozi cu plete
gioconde prudent vesele prin academii
dar cum îți spuneam Frumoasa mea Doamnă
cu pieptul descoperit și în mare pompă
înainte de moarte ne vom spăla de păcate
c-un furtun.

(1979)

Rimbaldiană

Tristețe mai apăsătoare decât versul – surâsul tău
într-un azil de priviri
deghizat în monștri și aiureli
și-mproșcat pe ziduri ca noroiul sau ploaia
cu mici salturi și neatenții pe caldarâm
unde cerul își strivește tâmile
iar tu – Cocon Infailibil – cu miez enigmatic
rătăcești la-ntâmplare
debordând sintaxe umilitoare sau gustul
pentru artificial și fals
prin piețe privind carnea falsă a vitrinelor
obsedat ca atâția alții să devii vizionar
și când neașteptate răbufniri ale egoismului
se retrag în propriile neliniști
învălmășit cu argilele puhoaielor
evadând din rigole sau de sub capace de scurgere
sau explorând neguri în imagini furtunoase și albe
sub lumina apăsătoare a stelelor
cu mult mai sărace decât farurile
când iarna aspră trece prin nările tale
și îngheață doamne grase pe tocure înalte
bisericele piatră cu piatră
cu pisicile lui (vântului) alergând pe acoperiș
dar atât de fragile...

(1977)

Zori

Pe sub sârmele electrice
de-a lungul străzii 6 martie
într-o rochie albă și umedă
noaptea se retrage
răsfirând vrăbiile înșirate ca niște mătăanii
pe fire
și chiar vântul
orizontal și rece pe trotuare
încât aproape că te simți bine
acum că și noaptea sfârșește cu bine
pe această stradă
dreaptă și utilă ca atâtea altele
dincolo de agitația celorlalți
o păstaie
pe care zadarnic ai încerca să o împiedici
să plesnească.

(1977)

Ⓔ

Cu voce rece de metal
pătrund vânturile prin ferestruici
iar prin perdelele tufişurilor
vise temerare
dar nu înainte ca toamna
să-şi mărturisească refuzurile
lunecând de pe acoperişuri
pe trotuare
un acid printre mucuri de ţigări
şi frunze veştejite
încât poţi să-i asculţi
tristeţea
găurită direct în asfalt
şi deşi se întunecă
ceva mai devreme
ca un chibrit la capătul
unei discuţii târzii
oraşul continuă să fâlfâie
până undeva foarte aproape
de margine
golind miezul adevărului.

(1977)

Cuprins

Notă aspra ediției	5
„Bucuria ciudată a celor ce fac poezie în subsoluri“	7
Repere biobibliografice	11

LOCUS PERIUCUNDUS

Veto!	17
Rimbaldiană	18
Zori	19
[Cu voce rece de metal]	20
[De câteva ceasuri prin oraș]	21
[Lasă păsările]	22
Sunt un băiat furtunos	23
Autoportret cu lună	24
Zorba	25
[Unde ești?]	26
Proiect de poem după modele celebre	27
Veronica Micle	28
[M-am oprit]	29
Copacul	30
García Lorca, Brecht, Neruda și alții...	31
[Mă simt pătruns de o bucurie ciudată]	32
Lacrimi	33
[Sunt]	34
[Ce-î dincolo]	36
[Am învățat calea vrăjită a uitării]	39
Locus periucundus (I)	40
Locus periucundus (II)	43
[E destul de greu]	46
Poem hieroglific	49
Spleen	52
[Singurătatea m-a făcut mare]	55
[Conținutul înseamnă trecut]	56
Acuarelă albastră	58
Republica Socialistă România	59
Întunecatul April	60
Vis cu Pan	64
Sunt aici!	68

CA UN VAGABOND ÎNTR-O FLANELĂ ROȘIE

- [Banat, Brabant românesc...] 71
[Am crezut în tine...] 72
[Pușini sunt cei ce se gândesc...] 73
[Umbrele copacilor...] 74
[E vremea ca un țăran...] 75
[M-am gândit că la țară] 76
[Trece urâtul prin iarba de coasă] 77
Dragă poezie 78
[Ne va urmări într-o zi] 79
[Când nu-ți mai rămâne altceva...] 80
[Dau foc acestei pagini...] 81
De la o temă bacoviană 82
[Dimineață cu soarele înălțat...] 83
Recitindu-l pe Coșbuc 84
[O, tânărul Țepeș] 85
[Noaptea e o piele de măgar...] 86
[Patru sute de grame de salam...] 87
[Noaptea asta care se sprijină...] 88
Viitura 89
[Trece ziua ca o femeie publică] 90
[Într-o după-amiază senină...] 91
Cei ce-au pierit naivi... 92
[În fiecare sâmbătă] 94
[Dimineața devreme...] 95
[Naiba mai știe...] 96
Orașule 97
[Am întâlnit o femeie...] 98
[Conducta asta cu debit ca un râu] 99
Priveliști 100
[Țiței albastru și roșu...] 101
[O ciocârlie fără pereche] 102
[Anesteziate] 103
O felie de iubire 104
[Ca orice tânăr cu plete] 105
[Dimineață lacustră] 106

EU ÎNSUMI

I. STRĂMOȘII DACI ÎN FRUNTE CU PARTIDUL 109

- [Sperând în vremuri mai bune] 110
[Nu vreau să devin...] 111
[Sunt plin de mine...] 112
[Un împărat creștea...] 113
Altcineva vorbind poetului 114
[Voi nici nu știți...] 115
[Cine-a spus beznei...] 116
[Sunt un client...] 117

[Bună ziua, poezie românească...]	118
Madam Liric	119
[În toate poemele mele]	120
[Într-o dimineață...]	121
[Bărbatul acesta]	122
[Adolescența mea]	123
[Ce seară, Doamne...]	125
[M-am născut în provincie]	126
[Fost-am ieri o șopârlă...]	127
[Nu-mi spune...]	128
[Jur să ating numai...]	129
[Poetul Mircea Bârsilă e...]	130
[Nu mai înțeleg nimic din]	131
[Eu sunt cel care vânează zburători]	132
[De-aș avea vreme...]	133
[Chiar dacă am...]	134
[Aș vrea să vă spun...]	136
[Nu pot să mint decât...]	137
[E greu să scrii poeme]	138
[M-am născut printre pietre]	139
[Singurătate]	140
[Depărtat țipătul...]	141
[Ei se iubeau înăuntrul...]	142
[Și eu am crescut...]	143
II. POEZIA – MOTOCICLETĂ SUB PIELE	145
[Strada]	146
Ivan Turbincă	147
[Poezia mea are nevoie...]	148
[Am fost un trup...]	149
[În adolescență]	151
[Nu pot fi un alt om decât tata]	152
Sunt un băiat furtunos	153
[Trăim într-o lume ciudată]	154
[Împotriva acestei imprevizibile...]	155
Țiganca	156
[Răbdarea e un cal alb...]	157
[Așezați-vă o lună...]	158
What does not change is the will to change	159
[Pentru mine tata...]	160
[Îmi datoraji trupurile...]	162
[Sunt un optimist...]	163
Imaginile	164
[E vară]	165
[Nu sunt un întunecat...]	166
[Mi-a fost dat să îndur...]	167
[Memorie – tu...]	168
La Eminescu	169

[Sunt un captiv al beznei]	170
[Trebuie să ne înțelegem trădările]	171
Ofelia	173
[Se cațără pe mine...]	174
[Sunt un du-te-vino...]	175
[Nu știu inima mea...]	176
[Încordat ca o vâslă]	177
[Într-o atitudine abandonată]	178
[Vorbește-mi despre lumină...]	180
[Întâmplări]	182
[Țeapăn și absent...]	184
[Trebuie neapărat să fii...]	185
[Alții scriu în locul meu...]	186
Vinul ales	187
[Mereu mai puține călătoriile...]	188
[Maidane și garduri...]	189
Proiect de poem pentru Acuarelă albastră	190
[Evident...]	191
[Orașul meu...]	192
Înger stănescian	193
[Când o pisică vânează...]	194
[Călător prin țara...]	195
[Gândește-te la mâine...]	196
[O cât mi-aș dori...]	197
III. EXTRAVAGANȚE PE BAZĂ DE PĂTRAT SAU DE CERC	199
[Dacă pe cer]	200
[Ce să mai gândești...]	202
lov	203
Laocoon	204
[!i!]	207
[Cioplită]	208
[Elegante alungite]	209
[Mumulicii]	210
Masca Minotaurului	212
[„Noapte bună, muritorilor...”]	214
[Imagini]	216
[A anula o epocă]	221

ADDENDA.

Texte autobiografice	223
----------------------	-----